

MEER BEWUSTZIJN NODIG ROND VERWERKING FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Mkb worstelt met renteswaps

De rente blijft laag - of daalt nog verder - en dat is een onaangename verrassing voor veel ondernemingen die de variabele rente op hun financiering hebben afgedekt met een renteswap. Plots heeft dat contract een negatieve waarde die van het resultaat moet worden afgeboekt. Wat te doen? Kees Roozen: "Er is onder accountants nog niet genoeg bewustzijn over de manieren waarop renteswaps kunnen worden verwerkt."

TEKST: GEERT DEKKER | BEELD: SIMONE VAN ES

Bezint eer ge begint, daar komt het advies van Kees Roozen in het kort op neer. Roozen is hoofd vaktechniek bij RSM Nederland en onder meer docent bij NBA Opleidingen, gespecialiseerd in verslaggeving van financiële instrumenten, beleggingsinstellingen en vastgoedbeleggers. Hij ziet het in de mkb-praktijk 'vaak' misgaan rond de renteswap. Oorzaak: onvoldoende begrip van de verwerking van dit financiële instrument. "De ondernemer spreekt met zijn bank over een financiering of een herfinanciering en geeft daarbij aan liever een vaste rente te betalen dan een variabele. Geen probleem, zegt de bank, daar hebben we de renteswap voor." Roozen laat een korte stilte vallen. "Kijk, dát is het moment waarop zowel de ondernemer als zijn accountant even een stap terug moet doen om na te gaan wat het afsluiten van zo'n swap betekent voor de verslaggeving." Dat besef is er vaak niet. "In veel gevallen denkt de on-

dernemer: ik heb een lening tegen zes procent, punt uit. Maar in werkelijkheid heeft hij niet één, maar twee overeenkomsten met de bank: de leenovereenkomst en het swapcontract. Die twee worden apart afgerekend en moeten ook apart in de boeken worden opgenomen."

NIET 'NORMAAL'

Had de economie zich de afgelopen twee jaar normaal ontwikkeld, met een licht oplopende rente, dan was er op dit moment waarschijnlijk niets aan de hand geweest. Dit type swap had dan een positieve reële waarde gekregen voor de onderneming. Roozen: "Een swap kan op twee manieren worden gewaardeerd: tegen marktwaarde of tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Men zal veelal voor die laatste mogelijkheid kiezen en dan is de waarde bij een positieve marktwaarde nihil: de kostprijs namelijk."

Maar de economie heeft zich niet 'normaal' ontwikkeld, en de rente bleef laag, of daalde soms nog verder. Zo krijgen de renteswaps een negatieve waarde: ten gevolge van de swap moet de onderneming meer rente betalen aan de bank dan zonder swap het geval was geweest. De totale negatieve waarde, voor de gehele looptijd van de swap, moet aan de hand van de huidige renteter-

DE WAARDERING VAN EEN RENTESWAP

Als een renteswap een negatieve waarde krijgt, doet de bank daar veelal opgave van. Kun je als controlerend accountant volstaan met het overnemen van die waarde? Nee, vindt Kees Roozen. "Op z'n minst zul je goed moeten begrijpen hoe die waardering tot stand is gekomen: welke kritische kenmerken zoals de rentetermijnstructuur zijn gebruikt, welke veronderstellingen zijn gebruikt bij de schattingen die met de waardering gepaard gaan, welke methode is gebruikt om de toekomstige kasstromen contant te maken?" Wellicht is het nodig een waarderingsspecialist in te schakelen om te assisteren bij het beoordelen van de waardering. Roozen: "De meeste mkb-accountants zijn hiertoe niet uitgerust."

'IN VEEL GEVALLEN KOMEN ONDERNEMINGEN EN ACCOUNTANTS ER NU ACHTER DAT ZE HET ANDERS HADDEN MOETEN DOEN.'

KEES ROOZEN: 'HAD DE ECONOMIE ZICH NORMAAL ONTWIKKELD, DAN WAS ER WAARSCHIJNLIJK NIETS AAN DE HAND GEWEEST.'

WAT IS EEN RENTESWAP?

Ondernemer X leent 10 miljoen euro. De rente op een reguliere zakelijke lening is veelal gebaseerd op Euribor plus een opslag, bijvoorbeeld 2,5 procentpunt. Stel, Euribor is 2 procent, dan betaalt X 450.000 euro rente per jaar. Zou Euribor het jaar daarop stijgen naar 2,5 procent, dan gaat X dat jaar 500.000 betalen.

Om variabele rentelasten te voorkomen wil X echter een vaste rente. Hij denkt dat de rente zal stijgen en sluit met de bank een akkoord op 5,5 procent. De swap die wordt afgesloten houdt in dat X 3 procent aan de bank betaalt en Euribor terugontvangt. De betalingen in het kader van de lening blijven hetzelfde: X betaalt Euribor plus 2,5 procent.

Het eindresultaat is dat X 5,5 procent rente betaalt, want in het kader van de lening betaalt hij 2,5 procent en in het kader van de swap 3 procent. De betaalde Euribor in het kader van de lening valt weg tegen de in het kader van de swap ontvangen Euribor.

Zie ook
**Accountant.nl/
Vaktechniek**

'DE DISCUSSIE IN VAKKRINGEN OF OVERSTAPPEN OP HEDGE ACCOUNTING VAN DE RENTESWAP WEL KON, HEB IK NOOIT GOED BEGREPEN.'

mijnstructuur worden bepaald (*zie kader*). "Heeft men bij het aangaan van de swapovereenkomst niet meteen gekozen voor hedge accounting, dan kan er dus na het eerste jaar zomaar een flink negatief bedrag verschijnen aan de passiefzijde van de balans, een bedrag bovendien dat zal fluctueren met de marktomstandigheden."

HEDGE-DOCUMENTATIE

Om dat te voorkomen kan (kostprijs-)hedge accounting dus in eerste instantie een reddende engel zijn. Wie meteen bij het aangaan van de hedge daarvoor kiest, moet wel aan een aantal voorwaarden voldoen, waarvan het beschikken over hedge-documentatie de belangrijkste is. "Hedge-documentatie geeft een overzicht van het risicomanagement en als onderdeel daarvan wordt toegelicht hoe de onderneming omgaat met renterisico's", zegt Roozen. "Welke risico's worden afgedekt, welke niet, welke instrumenten worden daarvoor ingezet? Ook moet bijvoorbeeld worden toegelicht hoe de effectiviteit van renteswaps wordt gemeten." Meteen kiezen voor kostprijs-hedge accounting betekent vervolgens dat de swap een waarde van nul krijgt én houdt gedurende de hele looptijd. Want dat is de kostprijs bij het aangaan ervan. De baten en lasten in het kader van de lening en de swap worden in de winst-en-verliesrekening geboekt, maar de swap is niet te zien in de balans. Des te zichtbaarder is hij overigens in de toelichting bij de jaarrekening, die zeker bij het toepassen van hedge accounting zeer uitgebreid moet zijn (*zie kader*).

TWEE OPTIES

Echter, zoals gezegd, Roozen signaleert dat het in de praktijk minder voorspoedig is verlopen met de verslaggeving rond renteswaps. "Er is onder accountants nog niet genoeg bewustzijn over de manieren waarop renteswaps kunnen worden verwerkt. In veel gevallen komen ondernemingen en accountants er nu achter dat

DE RENTESWAP IN DE TOELICHTING

In de toelichting bij de jaarrekening moet over renteswaps dezelfde uitgebreide informatie worden opgenomen als over andere financiële instrumenten. Dat houdt onder meer in (*zie RJ 290*) informatie over de aard en de omvang van het instrument, inclusief belangrijke contractuele bepalingen die invloed kunnen hebben op de mate van zekerheid, bedragen en tijdstippen van toekomstige kasstromen. Andere toelichtingseisen hebben onder meer betrekking op renterisico's, kredietrisico en de reële waarde.

ze het anders hadden moeten doen en worden ze geconfronteerd met swaps met een negatieve marktwaarde." Wat te doen? Er zijn twee opties, zegt Roozen. "De eerste is alles zo laten: gedurende de hele looptijd zal de swap als een negatieve post op de balans blijven verschijnen als de rente laag blijft. De negatieve waarde zal gemiddeld in de loop van de tijd wel afnemen, omdat die gaandeweg met de bank wordt afgerekend. Maar toch: veel bedrijven zitten niet te wachten op een niet-voorzien last in de winst-en-verliesrekening."

NIET TERUGDRAAIEN

Daarom ligt de tweede optie het meest voor de hand: alsnog overstappen op hedge accounting van de renteswap. "Er is in vakkringen enige discussie geweest of dat wel kon, maar eerlijk gezegd heb ik die discussie nooit goed begrepen, want in RJ 290 staat heel duidelijk dat die mogelijkheid beschikbaar is. Overigens: niet met terugwerkende kracht. Dus die negatieve post op de balans kun je niet zomaar terugdraaien." Wat volgens de regels van hedge accounting wel kan, is het lineair verdelen van die negatieve waarde over de resterende looptijd. Loopt de swap nog tien jaar dan kan er elk jaar eentiende van de negatieve waarde ten gunste van de winst-en-verliesrekening vrijvallen. "Waarmee toch fixatie wordt bereikt: het waardeverloop van de post wordt voorspelbaar en is niet meer afhankelijk van marktomstandigheden. Aan de andere kant wordt hedge accounting toegepast, die ook al zorgt dat de rente wordt gefixeerd." Vanzelfsprekend moet ook bij het alsnog toepassen van hedge accounting hedge-documentatie worden opgesteld, terwijl een en ander ook uitgebreid in de toelichting moet worden beschreven. Roozen: "Het verdient natuurlijk de voorkeur al bij het afsluiten van de financiering voor hedge accounting te kiezen, maar als dat om wat voor reden dan ook niet gebeurd is, kunnen met deze methode de negatieve gevolgen worden beperkt." □

FINANCIËLE INSTRUMENTEN IN DE PRAKTIJK

Financiële instrumenten komen in elke jaarrekening voor. Zo heeft gemiddeld de helft van alle posten op de balans betrekking op financiële instrumenten. Deze interactieve cursus maakt u bewust van de praktische impact van Richtlijn 290 (Financiële instrumenten) van de RJ.

Datum: 4 oktober 2012

Kijk voor meer informatie op www.nbaopleidingen.nl.

OPLEIDINGEN

The logo for NBA (Netherlands Bar Association) consists of the letters 'NBA' in a bold, white, sans-serif font, centered on a dark orange rectangular background.

Voorheen VERA en Vedaa